

Grażyna Zarzycka
Uniwersytet Łódzki

JAN PAWEŁ II JAKO TEMAT KULTUROWY

*Badanie aktywności mózgu pokazuje,
że dobry nauczyciel powinien opowiadać historie.
Naszych mózgów nie aktywizują fakty, dane,
ani definicje, ale historie, anegdoty i inni ludzie.*
(Spitzer 2007: 38)

Słowa kluczowe: Jan Paweł II, temat kulturowy, nauczanie jppo

Jan Paweł II – wielki Polak, ważny składnik polskiej tożsamości narodowej i najbardziej rozpoznawalny symbol Polski za granicą, nie zagościł jeszcze na stałe w glottodydaktyce polonistycznej. W artykule znajdują się propozycje uniwersalnych, możliwych do wprowadzenia w każdej grupie studenckiej, niezależnie od przynależności religijnej uczących się, form prezentacji na lekcjach jppo sylwetki papieża. Zostały w nich wykorzystane następujące gatunki tekstów: biogram (tekst adaptowany) i teksty autentyczne: nagłówki prasowe, złote myśli Jana Pawła II, anegdoty o nim.

1. PAPIEŻ-POLAK W ŚWIADOMOŚCI JEGO RODAKÓW I CUDZOZIEMCÓW

Dla nas – współczesnych Polaków – Jan Paweł II jest bohaterem, autorytetem i niepodważalnym wzorem osobowym¹. Z pewnością długo jeszcze (o wiele dłużej niż Małyszem czy Kubicą) będziemy się – niezależnie od naszych przekonań, a czasem wbrew nim – szczyć tą postacią w świecie.

---

¹ Potwierdzają to liczne badania ankietowe, np. według sondażu przeprowadzonego na zlecenie „Gazety Wyborczej” pod koniec stycznia 2008 r. przez grupę IQS, bohaterami ostatniego dwudziestolecia są dla Polaków: Jan Paweł II (z największą liczbą wskazań), a następnie: Jerzy Owsiak, Jacek Kuroń, Lech Wałęsa (zob. „Gazeta Wyborcza”, 5 II 2009).

Papież-Polak to ważny składnik polskiej tożsamości narodowej² i nadal najbardziej rozpoznawalny symbol Polski za granicą. Ktoś, z czyjego powodu przyjeżdżają do Polski studenci zagraniczni, kto w ich oczach stał się probierzem etycznym – miarą służącą do oceniania zachowań „zwyczajnych Polaków”, z którymi stykają się po przyjeździe do Polski; por. fragmenty zanotowanych w 2008 r. wypowiedzi studentek z Kamerunu³: *Wiedziałam, że Polska jest krajem pokojowym, ponieważ stąd pochodził papież, ale gdy przyjechałam do Polski, bardzo zawiodłam się zachowaniem Polaków – wielu z nich to rasiści; Te rzeczy [przejawy rasizmu Polaków – G. Z.] zdarzają mi się cały czas, tak więc już się przyzwyczyłam. Obecnie mieszkam z Polakami i kocham Polskę tak, jak kochałam Jana Pawła II.*

Warto w tym miejscu przywołać także badania Piotra Garncarka (1997: 92) przeprowadzone w latach dziewięćdziesiątych, z których wynika, że dla dużej liczby ankietowanych wtedy (tzn. za życia Jana Pawła II) cudzoziemców wiedza o Polsce ograniczała się do wiedzy o tym, że to „ojczyzna papieża”.

W tej pracy pragnę się zastanowić nad sposobem wprowadzenia wiedzy o Janie Pawle II oraz o zjawiskach kulturowych i socjokulturowych, których centrum stanowi papież-Polak, do przestrzeni nauczania jppo. Jestem również przekonana, że warto taki temat wprowadzić do kulturowego kanonu glottodydaktyki polonistycznej⁴.

Zrealizowanie tego celu dydaktycznego wymaga jednak, moim zdaniem, delikatności, wrażliwości kulturowej i umiejętności szerokiego spojrzenia na postać Jana Pawła II i zjawiska przez tę postać wywołane. Wielu cudzoziemców uczących się polskiego jest wyznawcami innych religii – Jan Paweł II jako „temat lekcji” może wywołać u nich podejrzenie o indoktrynację religijną. Inni

---

² Na prowadzonym przeze mnie w semestrze zimowym roku akademickiego 2008/2009 na Wydziale Filologicznym UŁ konwersatorium z komunikacji interkulturowej zaproponowałam grupie studenckiej dyskusję metodą piramidy (zob. opis tej metody w: Kurtyka 2005), której celem miało być ustalenie najważniejszych określeń sztandarowych, charakteryzujących tożsamość Polaków. Młodzi Polacy-studenci polonistyki wybrali Jana Pawła II jako jeden z pięciu najważniejszych wyróżników polskości; po gorących dyskusjach, że powinien to być właśnie Jan Paweł II, a nie katolicyzm, z którym nie wszyscy Polacy się utożsamiają. (Za kolejne sztandarowe określenia polskiej tożsamości studenci uznali: „Solidarność”, kultywowanie tradycji, nietolerancję i... wódkę. I, jak się wydaje, ten wybór dobrze ilustruje sprzeczności zawarte w mentalności polskiego narodu.)

³ Szerzej o trudnościach życia cudzoziemców przebywających w naszym kraju piszę w artykule: *Incydenty krytyczne, czyli najtrudniejsze sytuacje w życiu słuchaczy Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców UŁ* (Zarzycka 2010). Obie cytowane wypowiedzi studentek z Kamerunu zostały zanotowane właśnie podczas badań incydentów krytycznych.

⁴ Podejmuję to zagadnienie również dlatego, że nie powstała dotąd żadna praca glottodydaktyczna poświęcona Janowi Pawłowi II jako „tematowi kulturowemu”. Jedynym śladem obecności Jana Pawła II w pracach glottodydaktycznych są wzmianki o nim lub biogramy zamieszczone w niektórych podręcznikach do nauczania języka polskiego jako obcego (zob. np. Miodunka 1998: 231). Warto tę lukę wypełnić, tym bardziej że badacze-humaniści: językoznawcy, literaturoznawcy i socjologowie od dawna zajmują się dziedzictwem Jana Pawła II.

nasi słuchacze, wychowani w społeczeństwach laickich, mogą wcale nie być zainteresowani „tematem papieskim” ani jakimkolwiek tematem religijnym. Są też i tacy, którzy wolą, by pewnych faktów z biografii polskiego papieża nigdy im nie przypomniano⁵.

Wszystkim tym osobom należy pokazać, że Jan Paweł II to dzisiaj element kultury polskiej porównywalny z Wigilią, którą celebryją wszyscy Polacy, niezależnie od tego, czy są, czy też nie są katolikami. Tak więc, żeby zrozumieć Polskę, trzeba dowiedzieć się, kim Jan Paweł był i kim nadal jest dla Polaków, w jaki sposób jego życie, dzieła i działania odcisnęły się w kulturze polskiej i światowej.

Pragnę jeszcze dodać, że inaczej niż Jerzy Kowalewski (2009: 75–76), nie jestem zwolenniczką wprowadzania treści religijnych do kursów kulturowych oferowanych cudzoziemcom uczącym się języka polskiego (chyba że owi cudzoziemcy są np. księżmi lub gdy sami o to poproszą). Jan Paweł II jest w mojej propozycji dydaktycznej tematem k u l t u r o w y m, a n i e r e l i g i j n y m.

2. PROPOZYCJE DYDAKTYCZNE ROZWINIĘCIA TEMATU: „JAN PAWEŁ II JAKO ELEMENT TOŻSAMOŚCI WSPÓŁCZESNYCH POLAKÓW”

Poniżej znajdują się moje propozycje lekcji jppo, których centrum tematycznym jest Jan Paweł II, jego życie, dzieła, dokonania. Podstawą każdego fragmentu lekcji są różnorodne pod względem gatunkowym i językowym teksty, w większości autentyczne. Jak sądzę, mogą one wzbudzić zainteresowanie przedstawicieli różnych kultur, osób o różnorodnych przekonaniach. Teksty nie należą do bardzo trudnych, mogą być wprowadzane na lekcje pojedynczo lub w połączeniu z innymi tekstami.

Oto ich zestaw; w nawiasach sugeruję poziom zaawansowania językowego słuchaczy, którym można zaproponować pracę z danym tekstem oraz podaję informację o źródle tekstu:

1. Biogram Jana Pawła II (od poz. A2; w grupach początkowych zalecana metoda tłumaczeniowa; jest to tekst własny spreparowany na podstawie różnorodnych źródeł);

2. Nagłówki prasowe artykułów opublikowanych dzień po śmierci Jana Pawła II (można wykorzystać w grupach o różnych poziomach zaawansowania,

---

⁵ W rok po śmierci Jana Pawła II prowadziłam w łódzkim Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców grupę, w której uczyło się kilkoro studentów z Turcji, dla których przypomnienie biografii polskiego papieża, ze względu na postać zamachowca Ali Akcy, ich rodaka, było niewygodne. Studenci ci przewyciężyli jednak swoje uprzedzenia i niechęć do podjęcia zaproponowanego im tematu, gdy wytłumaczyłam im, że biogram Jana Pawła II (patrz: poniżej) ma wartość językową – staje się modelem, według którego można przedstawiać i opisywać życie innych osób.

gdyż zostały opracowane w wersji dwujęzycznej); źródło: „Gazeta Wyborcza” i „Polityka”, 4 IV 2005 r.;

3. Złote myśli Jana Pawła II (od poz. B1), źródło: http://pl.wikiquote.org/wiki/Jan_Pawe%C5%82_II;

4. Anegdoty o Janie Pawle II (od poz. B2), źródło: [http://pl.wikiquote.org/wiki/Jan_Pawe%C5%82_II_\(anegdoty\)](http://pl.wikiquote.org/wiki/Jan_Pawe%C5%82_II_(anegdoty));

Źródła wymienione w punktach 3 i 4 są ogólnie dostępne. Baza tekstów elektronicznych związanych z Janem Pawłem II jest bogata i systematycznie uzupełniana. Nauczyciel jpjo, nawet pracujący za granicą, może więc w bardzo łatwy sposób do nich dotrzeć i zaadaptować je zgodnie z własnymi potrzebami.

2.1. Biogram Jana Pawła II

[poz. A2+; punkt. 2.1 + 2.2. – 3 godz. zajęć]

Jako „rozgrzewkę” przed tą lekcją można zaproponować wysłuchanie nagrania kolędy *Oj, maluśki, maluśki* w wykonaniu Jana Pawła II⁶. Wyznaczamy studentom zadanie, które ma polegać na odgadnięciu wykonawcy⁷.

Praca z biogramem powinna natomiast zostać uzupełniona pokazem zdjęć, przedstawiających Jana Pawła II w różnych okresach jego życia (ich duży wybór można znaleźć w Internecie lub w licznych książkach o życiu Jana Pawła II). Najpierw studenci zapoznają się z biogramem Jana Pawła II w czasie teraźniejszym (wtedy prezentujemy im tekst w formie ciągłej, bez luk). Informujemy, że *praesens historicum* (czas teraźniejszy użyty w funkcji czasu przeszłego) jest często stosowany w tym gatunku tekstu, a efektem zastosowania tej strategii narracyjno-stylistycznej jest ożywienie opisu i narracji. Po analizie treści biogramu zapisanego w czasie teraźniejszym, prosimy studentów o wykonanie kolejnego ćwiczenia, polegającego na przekształceniu tekstu z użyciem odpowiednich form czasowników w czasie przeszłym. Studentom bardziej zaawansowanym językowo proponujemy pracę w grupach.

Proszę uzupełnić biogram Jana Pawła II w czasie teraźniejszym (grupa I) lub przeszłym (grupa II), wybierając odpowiednią formę czasownika z listy czasowników podanej wyżej. Czasowniki są uporządkowane zgodnie z kolejnością, w jakiej pojawiają się w biogramie.

⁶ Kilka lat temu dołączono to nagranie do świątecznego numeru „Gazety Wyborczej”.

⁷ To zadanie można oczywiście zaproponować w okresie przedświątecznym, gdy chcemy zapoznać studentów ze specyfiką świąt Bożego Narodzenia. Wtedy staje się ono modułem (np. rozgrzewką) innej lekcji. Z moich doświadczeń wynika, że coraz mniej cudzoziemców, a nawet Polaków, rozpoznaje głos Jana Pawła II.

1. Karol Wojtyła .... **rodzi się / urodził się**..... 18 V 1920 r. (osiemnastego maja tysiąc dziewięćset dwudziestego roku) w Wadowicach pod Krakowem.
2. Gdy Karol ..... 9 lat, ... jego matka.
3. Młody Karol ..... bardzo utalentowanym uczniem. .... wiersze i dramaty, ... w amatorskich przedstawieniach teatralnych. .... zostać aktorem.
4. W 1938 roku ..... maturę i ..... z ojcem do Krakowa.
5. W tym samym roku ..... studia polonistyczne w Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, a w latach okupacji (1942–1945) ..... konspiracyjnie teologię i filozofię oraz ..... jako robotnik.
6. W 1946 roku ..... studia teologiczne i ..... święcenia kapłańskie (tzn. .... księdzem).
7. W latach 1946–48 ..... teologię w Rzymie. W 1948 roku ..... doktorat z teologii, a w 1953 roku habilitację w UJ w Krakowie. .... profesorem teologii (etyki) w Krakowie i Lublinie (w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim). .... wiele prac teologicznych.
8. Szybko ..... sukcesy w hierarchii kościelnej: w 1958 roku (gdy ..... 38 lat) ..... biskupem w Krakowie, a w 1967 (gdy ..... 47 lat) kardynałem.
9. W 1978 roku (gdy ..... 58 lat) ..... papieżem i ..... imię Jan Paweł II.
10. .... tę funkcję bardzo długo, bo aż 26 lat .
11. .... osobą bardzo popularną nie tylko wśród katolików: ..... po świecie, ... około 100 (stu) podróży zagranicznych (pielgrzymek). .... poliglotą: ..... wiele języków obcych. .... otwarty, komunikatywny i charyzmatyczny. .... z młodzieżą z całego świata podczas Dni Młodzieży. .... ekumenizm (współpracę wielu religii i wyznań). .... przeciwnikiem eutanazji oraz aborcji. Jako papież nigdy ..... o swojej ojczyźnie Polsce. .... Polskę kilka razy w ważnych momentach historycznych.
12. Jan Paweł II ..... w Watykanie 2 IV 2005 roku (drugiego kwietnia dwa tysiące piątego roku). .... 85 lat.
13. W powszechnej opinii ..... największym Polakiem i wielkim papieżem.

Pary czasowników:

NIEDOKONANY – DOKONANY

1. rodzić się – urodzić się
2. mieć; umierać – umrzeć / zemrzeć
3. być; pisać – napisać; występować – wystąpić; chcieć
4. zdawać – zdać; przeprowadzać się – przeprowadzić się
5. rozpoczynać – rozpocząć; studiować; pracować
6. kończyć – skończyć; otrzymywać – otrzymać; zostawać – zostać
7. studiować; otrzymywać – otrzymać; być; pisać – napisać
8. osiągać – osiągnąć; mieć; zostawać – zostać; mieć
9. mieć; zostawać – zostać; przybierać – przybrać (imię)
10. sprawować
11. stawać się – stać się; podróżować; odbywać – odbyć; być; znać; spotykać się – spotkać się; głosić – ogłosić; być; (nie) zapominać – zapomnieć; odwiedzać – odwiedzić
12. umierać – umrzeć / zemrzeć; mieć
13. być

Nazwa własna *Wadowice* powinna zostać zestawiona z innymi nazwami miast polskich, występującymi tylko w liczbie mnogiej (Katowice, Myślenice). Należy zaproponować studentom ćwiczenie gramatyczne, w którym pojawią się różne formy fleksyjne tych rzeczowników, a także ćwiczenie przedstawiające w kontekstach zdaniowych odmianę rzeczownika *ksiądz* w liczbie pojedynczej i mnogiej. Biogram Jana Pawła II rozwija leksykę związaną z opisem różnorodnych faz życia człowieka. W tekście pojawiają się określenia opisujące poszczególne etapy edukacji, nazwy funkcji, stanowisk, tytułów naukowych, cech osobowych oraz nazwy abstrakcyjne (*eutanazja, aborcja, ekumenizm*), które powinny być znane każdemu, gdyż są one tematami współczesnych debat społecznych. W biogramie występują określenia czasu oraz daty pełne i niepełne (niektóre z nich zostały napisane słowami, by ułatwić ich przeczytanie), dotyczące określonych momentów czasowych, jak też dłuższych okresów historycznych.

Biogram Jana Pawła II staje się tym samym modelem gatunkowym, ramą, która może posłużyć uczącym się języka polskiego do tworzenia opisów życia innych osób. Biogram ten powinien być ponadto przez nauczyciela wykorzystany do przybliżenia studentom specyfiki czasów II wojny światowej, życia i edukacji w czasie okupacji.

2.2. Analiza nagłówków prasowych

[ciąg dalszy lekcji przedstawionej w punkcie 2.1]

Proponuję, by zajęcia poświęcone życiu Jana Pawła II zakończyć omówieniem autentycznych mikrotekstów – nagłówków artykułów prasowych, które zostały opublikowane zaraz po śmierci papieża w dwóch najważniejszych polskojęzycznych pismach opinii (anglojęzyczne wersje tytułów ułatwiają zrozumienie ich treści przez studentów mniej zaawansowanych językowo).

2.2.1. Nagłówki prasowe

Oto wybór nagłówków artykułów, które zostały opublikowane w „Gazecie Wyborczej” i „Polityce” dzień po śmierci Jana Pawła II:

W sercach na zawsze (*Forever in our hearts*⁸)

Żegnamy naszego papieża (*We say good by to our Pope*)

Polska dostała króla, o jakim śniła (*Poland got a king it had dreamt about*)

Dzięki Niemu jesteśmy lepsi (*Thanks to Him we are better*)

Papież Miłosierdzia (*Pope of Charity*)

---

⁸ Wszystkie tłumaczenia nagłówków – G. Z.

Ważność: Najważniejszy dla Niego był człowiek (*Ważność: Human being was the most important to him*)

Odszedł pasterz nasz, co ukochał lud (*Gone is our shephard who loved people*)

Piękny normalny człowiek (*Beautiful everyman*)

Latynosi: On nie odchodzi od nas (*Latino Americans: He does not leave us*)

Ameryka: Płacę, bo jestem katolikiem (*America: I cry because I am Catholic*)

Tej smutnej nocy byliśmy razem (*We were together on this sad night*)

Jan Paweł II – papież tysiąclecia (*John Paul The Second – the Pope of Millenium*)

Polski Anioł Stróż (*The Polish Guardian Angel*)

2.2.2. Zagadnienia do dyskusji

Na podstawie wyboru nagłówków prasowych proszę wypowiedzieć się (w formie ustnej lub pisemnej) na następujące tematy: a) Jak Polacy i osoby mieszkające za granicą przeżyli śmierć Jana Pawła II? Kim był dla nich Jan Paweł II?; b) Czy jest Pani/Panu znana inna postać, której śmierć wywołała podobne reakcje ludzi?

2.2.3. Propozycja pracy domowej

Proszę wykorzystać model biogramu Jana Pawła II do przedstawienia postaci, która jest uważana za wzór osobowy w Pana/Pani kraju.

2.3. Złote myśli Jana Pawła II

[poz. B1+; 1 godz.]

Złote myśli Jana Pawła II pochodzą z jego znanych przemówień, kazań i dzieł. Z bogatego ich zbioru wybrałam cytaty o charakterze uniwersalnym – takie, w których znajdujemy refleksje o kondycji człowieka i sprawach społecznych. Pomięłam natomiast ważne cytaty o charakterze religijnym⁹. Poniżej proponuję ćwiczenie językowe oparte na tym materiale źródłowym.

---

⁹ Np. najbardziej znany: *Nie lękajcie się! Otwórzcie drzwi Chrystusowi* – słowa te zostały wypowiedziane przez Jana Pawła II podczas mszy pontyfikalnej na Placu Św. Piotra, 22 października 1978.

2.3.1. Propozycje ćwiczeń językowych

Proszę dokończyć podane zdania tak, by wyrażały Pana/Pani poglądy i stały się dewizami/drogowskazami życiowymi:

1. Człowiek jest wielki nie przez to, co posiada, lecz .....
2. Człowieka trzeba mierzyć (*czym?*) .....
3. Czujesz się osamotniony? Postaraj się .....
4. Historia uczy, że demokracja bez wartości łatwo przemienia się (*w co?*) .....
5. Jeśli chcesz znaleźć źródło, ...
6. Musicie od siebie wymagać, nawet gdyby .....
7. Naukowiec nie jest twórcą prawdy, ale .....
8. Nie ma większego bogactwa w narodzie nad .....
9. Przyszłość zaczyna się dzisiaj, nie .....
10. Wczoraj do Ciebie nie należy. Jutro niepewne. Tylko .....
11. Każdy z Was, młodzi przyjaciele, ma w życiu jakieś swoje Westerplatte. Jakiś wymiar zadań, które .....
12. Wolności nie można tylko posiadać, nie można jej zużywać. Trzeba .....

Zadanie to można zaproponować w wariacie polegającym na łączeniu w całość wymieszanych fragmentów złotych myśli Jana Pawła II (zob. punkt 2.3.2.), jednak w zaproponowanej wyżej wersji zadanie wydaje mi się bardziej kreatywne i pobudzające do refleksji.

Teraz proszę porównać swoje zdania z myślami Jana Pawła II (poniżej). Czy Pana/Pani „złote myśli” są podobne do złotych myśli papieża-Polaka?

1. Człowiek jest wielki nie przez to, co posiada, lecz *przez to kim jest, nie przez to, co ma, lecz przez to, czym dzieli się z innymi.*
2. Człowieka trzeba mierzyć *miarą serca – sercem.*
3. Czujesz się osamotniony. Postaraj się *odwiedzić kogoś, kto jest jeszcze bardziej samotny.*
4. Historia uczy, że demokracja bez wartości łatwo się przemienia *w jawny lub zakamuflowany totalitaryzm.*
5. Jeśli chcesz znaleźć źródło, *musisz iść do góry, pod prąd.*
6. Musicie od siebie wymagać, nawet gdyby *inni od was nie wymagali.*
7. Naukowiec nie jest twórcą prawdy, ale *jej odkrywcą.*
8. Nie ma większego bogactwa w narodzie nad *świątłych obywateli.*
9. Przyszłość zaczyna się dzisiaj, nie *jutro.*
10. Wczoraj do Ciebie nie należy. Jutro niepewne.... *Tylko dziś jest Twoje.*
11. Każdy z Was młodzi przyjaciele ma w życiu jakieś swoje Westerplatte¹⁰. Jakiś wymiar zadań, *które należy wykonać i wypełnić i nie wolno zdezerterować.*
12. Wolności nie można tylko posiadać, nie można jej zużywać. *Trzeba ją stale zdobywać i tworzyć przez prawdę.*

¹⁰ Studentom niezorientowanym w zawiłościach polskiej historii należy objaśnić kulturowe znaczenie nazwy Westerplatte.

2.3.2. Propozycje prac pisemnych

- a) Proszę wybrać jedną myśl Jana Pawła II i rozwinąć ją w formie krótkiego (10-zdaniowego) wypracowania (praca indywidualna);
- b) Proszę napisać dialog, którego zakończeniem będzie wybrana złota myśl Jana Pawła II (praca w parach);
- c) Proszę zastosować wybraną myśl/wybrane myśli Jana Pawła II w przemówieniu. Może to być np. przemówienie z okazji początku lub zakończenia roku szkolnego/akademickiego. Proszę napisać tekst przemówienia i przygotować się do wygłoszenia go w klasie¹¹.

2.4. Wybór anegdot o Janie Pawle II

[B2+; 1 godz.]

Celem proponowanej niżej lekcji z wykorzystaniem anegdot o Janie Pawle II jest rozwijanie sprawności rozumienia tekstów pisanych. Z tekstów anegdot usunięto fragmenty kluczowe dla rozumienia tych tekstów. Właściwe ich dopasowanie do tekstów źródłowych wymaga użycia sprawności czytania kontekstowego oraz rozumienia gier słownych (np. kalamburów, ironii), stanowiących przecież cechę gatunkową anegdot. Ważny jest także niewątpliwie cel poznawczy – w anegdotach Jan Paweł II ukazany jest jako „osoba z krwi i kości”. Zebrane tu anegdota skłaniają do dyskusji na temat pożądanых cech osobowości postaci publicznych, mających wpływ na losy ludzi i świata (zob. pytania proponowane w punkcie 2.4.2.).

Z anegdot o Janie Pawle II usunięto fragmenty (A–K). Proszę dopasować je do poszczególnych tekstów zgodnie z podanym przykładem.

...../ 10 p.

0. Przykład:

[0 – B] *W czasie jednej z wędrówek po górach biskup Karol Wojtyła spotkał górala, który – widząc wędrowca utrudzonego i zakurzonego – zapytał go, kim jest.*
– Biskupem! – odpowiedział zziębnięty Karol.

[– **Jak wyście som biskupem, to jo jestem papieżem!**] – *wzruszył ramionami góral.*

[1 – .....] *Podczas czwartej pielgrzymki do Ojczyzny, w Olsztynie, dziennikarzowi „Gazety Wyborczej” udało się wychylić głowę ponad tłum i zapytać Jana Pawła II o zdrowie.*
[.....] – odpowiedział Papież.

[2 – .....] *Podczas pierwszej wizyty w USA Papież spotkał się z rodziną prezydenta Jimmy’ego Cartera. Pięcioletnia wówczas wnuczka prezydenta, mając kłopoty z wygłoszeniem powitania,*

¹¹ Ten wariant zadania proponujemy w grupach zaawansowanych językowo. Przed wykonaniem zadania uczący się powinni zostać zapoznani z wyznacznikami gatunkowymi i językowymi przemówienia oraz z przykładami tekstów przemówień.

powtarzała w kółko: „Jego Świątobliwość, Jego Świątobliwość”. Papież, chcąc wybawić dziewczynkę z kłopotów, wziął ją w ramiona i powiedział: [.....].

[3 – .....] Jeden z watykańskich prałatów chciał się nauczyć polskiego, więc sprowadził sobie nasz elementarz. Nauka była jednak tak pospieszna, że kiedy chciał się nową umiejętnością pochwalić przed Ojcem Świętym, coś mu się pomyliło i zamiast: „Jak się czuje Papież”, rzekł: „Jak się czuje piesek?”. Papież spojrział na niego zdumiony, po czym odpałił: [.....].

[4 – .....] Podczas ostatniej pielgrzymki w Elblągu: –Jak tak krzyczycie „Niech żyje papież”, przypomina mi się, gdy ktoś się pomylił i krzyknął: [.....] Ja was do tego nie zachęcam”.

[5 – .....] W 1999 r. w Licheniu Papież opowiadał, że kiedy wjeżdżał do sanktuarium, okrzyki ludzi „Witaj w Licheniu” skojarzyły mu się z [.....].

[6 – .....] Z okna krakowskiej kurii skandującym „Niech żyje Papież!” odpowiadał: [.....].

[7 – .....] Papież na pytanie dziennikarzy, jaki jest stan jego zdrowia, odpowiedział: [.....].

[8 – .....] Młodzież śpiewa „sto lat, sto lat”, na co Papież – [.....].

[9 – .....] Młodzież krzyczy: – Niech żyje Papież!

A papież odpowiada:– Niech żyje młodzież!

Na to młodzież głośniej – Niech żyje Papież!!

A papież znowu – Niech żyje młodzież!!

Młodzież zareagowała jeszcze głośniej.

Papież natomiast: [.....]

[10 – .....] Po wyborze na papieża, Jan Paweł II mówi do swojego przyjaciela, księdza Dziwisza: „Stasiu Dziwisz, [.....]”

Usunięte fragmenty anegdot:

A: – „Nie wiem, nie czytałem porannych gazet”

B: – *Jak wyście som biskupem, to jo jestem papieżem!*

C: – Nie macie ze mną szans.

D: – „Łatwiej to wyśpiewać niż wykonać”

E: – „Niech żyje łupież!”

F: – „Witaj, ty leniu!”

G: – „Macie rację, jeszcze żyje”

H: – „A jakoś człapię.”

I: – czy Ty się nie dziwisz?

J: – „Mów mi wujaszku.”

K: – „Hau, Hau!”

Klucz:

0.	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
<u>B</u>	H/A	J	K	E	F	G	A/H	D	C	I

Po wykonaniu zadania proszę odpowiedzieć na następujące pytania:

- a) Jakie cechy charakteru i osobowości Jana Pawła II ukazują zebrane anegdoty?
- b) Czy bycie dowcipnym sprzyja popularności?
- c) Jakie cechy ludzi mają wpływ na osiągnięcie przez nich popularności?
- d) Czy zna Pan/Pani anegdotę z życia innej znanej osoby? Jeśli tak, to proszę ją przedstawić.

Mam wielką nadzieję, że przedstawione wyżej propozycje rozwinięcia tematu *Jan Paweł II jako element tożsamości Polaków* pozwolą osobom uczącym się języka polskiego jako obcego zrozumieć, czym dla Polaków jest Jan Paweł II; oczywiście w danym momencie dziejowym, tzn. w kilka lat po jego śmierci. W kolejnych latach legenda Jana Pawła II, nasz dialog z tą legendą, obrośnie w nowe znaczenia, które – jak sądzę – również warto będzie odkrywać na zajęciach z cudzoziemcami. Moim zamiarem było ponadto ukazanie, że Jan Paweł II może być uniwersalnym tematem kulturowym na lekcjach jpjo. Tematem, który – zgodnie z tezami neurodydaktyków – jest w stanie pobudzić umysły uczących się, stając się tym samym ważnym czynnikiem aktywizującym naukę jpjo.

BIBLIOGRAFIA

- Garncarek P., 1997, *Świat języka polskiego oczami cudzoziemców*, Warszawa.
- Kowalewski J., 2009, *Nauczanie kultury polskiej jako obcej – stan obecny – próba polemiki*, „Języki Obce w Szkole”, nr 1, s. 68–76.
- Kurtyka A., 2005, *Rozwijanie kompetencji międzykulturowej nauczycieli języków obcych*, [w:] *Dydaktyka języków obcych a kompetencja kulturowa i komunikacja interkulturowa*, red. M. Mackiewicz, Poznań, s. 83–97.
- Miodunka W., 1998, *Cześć, jak się masz?*, Kraków, s. 229–231.
- Spitzer M., 2007, *Jak uczy się mózg*, przeł. M. Guzowska-Dąbrowska, Warszawa.
- Zarzycka G., 2010, *Incydenty krytyczne, czyli najtrudniejsze sytuacje w życiu słuchaczy Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców UŁ*, [w:] *Teksty i podteksty w nauczaniu języka polskiego jako obcego – 2*, red. G. Zarzycka, G. Rudziński, „Acta Universitatis Lodzianensis, Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, nr 17.
- Żylińska M., 2009/2010, *Neurodydaktyka języków obcych. Nauczanie języków obcych w świetle badań nad mózgiem*, „Języki Obce w Szkole”, nr 6, s. 5–18.
- http://pl.wikiquote.org/wiki/Jan_Pawe%C5%82_II (złote myśli, anegdoty o Janie Pawle II) [styczeń 2009].

Summary

John Paul II, although considered a great Pole, as well as a very important component of Polish national identity and the most recognizable symbol of Poland abroad, has not yet been addressed in Polish glottodidactics. In this article, some universal forms of JP II's profile presentation are described. These forms are applicable in every Polish as a foreign language teaching context, regardless of students' nationality or their religious affiliation. The teaching techniques presented are based on following text genres: a biographical note (an adapted text), selected headings of press articles published the day after JP II's death, anecdotes about JP II, and several JP II's golden thoughts (authentic texts).

TEKSTY A LITERATURA

